

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
RPO-637905-VII-7020/7022.2/10/MC

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 16 lutego 2010 r.

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
WARSZAWA

szanowny Panie Ministrze

W piśmie z dnia 14 stycznia 2010 r. (l. dz. -jak wyżej) zwróciłem się do Pana Ministra z wnioskiem o wskazanie planowanych działań służących wykonaniu zastrzeżenia Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (zwanego dalej CPT lub Komitetem), zgłoszonego w wyniku czwartej okresowej wizyty w Polsce. Dotyczy ono udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej.

We wniosku przedstawiłem stanowisko Komitetu w tej kwestii, zgodnie z którym obecność funkcjonariusza działu ochrony w trakcie udzielania świadczeń medycznych narusza prawo do tajemnicy medycznej, obowiązującej w zakładach karnych tak samo, jak poza nimi. Wskazałem również na ustalenia przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich wizytujących jednostki penitencjarne, z których wynika, że funkcjonariusze niewykonyjący zawodu medycznego są obecni w trakcie badań lekarskich, chociaż istnieje możliwość przyjęcia innego rozwiązania w celu zapewnienia bezpieczeństwa personelowi medycznemu, o którym wspominał CPT (instalacja systemu alarmowego, aby lekarz mógł w chwili zagrożenia wezwać strażników).

W odpowiedzi na przedstawione powyżej wystąpienie Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości zajął stanowisko (pismo z dnia 9 lutego 2010 r., l.dz. BDG-070-5/10/57) uznające, iż podjęte w tym zakresie działania - z maksymalnym

wykorzystaniem dopuszczalnych prawem odstępstw - polegały na zobowiązaniu przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej podległej sobie kadry do udzielania świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności w każdym możliwym przypadku bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego (w zakładach karnych typu zamkniętego) oraz do dopuszczenia obecności funkcjonariusza Służby Więziennej wyłącznie w sytuacjach, w których o taką obecność wnosi osoba udzielająca świadczeń medycznych (w zakładach karnych typu półotwartego).

Doceniając starania podjęte w tej kwestii należy jednak wskazać, iż celowym byłoby przedsięwzięcie odpowiednich działań legislacyjnych, gdyż regulacja zawarta w art. 115 § 7 kodeksu karnego wykonawczego, zgodnie z którą w zakładzie karnym typu zamkniętego - co do zasady - funkcjonariusz niewykonujący zawodu medycznego jest obecny w trakcie udzielania świadczeń zdrowotnych, narusza prawo do intymności i poszanowania godności osadzonych oraz prawo do tajemnicy medycznej. Z tych względów przepisy kodeksu karnego wykonawczego powinny precyzyjnie określać przesłanki dopuszczające taką obecność osoby nieudzielającej świadczeń medycznych. Ich aktualne brzmienie rodzi też wątpliwość w kwestii zgodności z zasadą proporcjonalności zawartą w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Relacja pacjent - lekarz opiera się na szczególnym zaufaniu, a informacja o stanie zdrowia jest zaliczana do grupy tzw. danych „wrażliwych”. Dlatego też zwolnienie z jej zachowania nie powinno następować w sposób arbitralny, lecz w drodze wyjątku. Tymczasem art. 115 § 7 k.k.w. bezrefleksyjnie dopuszcza możliwość udziału osoby trzeciej w trakcie udzielania świadczeń medycznych.

W tym miejscu zasadnym jest odwołanie się do przepisów kodeksu postępowania karnego, które szczegółowo regulują kwestię zwolnienia lekarza z zachowania tajemnicy lekarskiej. Zgodnie z art. 180 § 1 k.p.k., osoby obowiązane do zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu mogą odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek, chyba że sąd lub prokurator zwolni je od obowiązku zachowania tajemnicy. Co więcej, przesłuchiwanie co do faktów objętych tą tajemnicą może nastąpić tylko wtedy, gdy jest to niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a okoliczność nie może być ustalona na podstawie innego dowodu. Z przepisów tych

wynika, że „lekarz nie może składać z inicjatywy własnej zeznania w tej części, w której miałyby opisywać fakty objęte tajemnicą (M. Boratyńska, P. Konieczniak: Standardy wykonywania zawodu lekarza [w:] Prawo medyczne,, pod red. L. Kubickiego, Wrocław 2003, s. 79). W postępowaniu przygotowawczym w przedmiocie przesłuchania lub zezwolenia na przesłuchanie postanowienie sądu w tym zakresie nie podlega swobodnemu uznaniu, gdyż konieczne jest spełnienie określonych powyżej przesłanek. Podkreślenia wymaga, iż na postanowienie to przysługuje zażalenie (art. 180 § 2 k.p.k.).

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, obecność funkcjonariusza niewykonywającego zawodu medycznego w trakcie udzielania osadzonym świadczeń zdrowotnych w każdym przypadku powinna mieć charakter wyjątkowy i znajdować zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy wymaga tego bezpieczeństwo osoby wykonującej świadczenie zdrowotne. Dlatego na podstawie art. 16 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) ponownie uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej sprawie.

z poważaniem

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk